

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ'NİN 20.02.2009 TARİH VE 2007/12254 E. 2009/1912 K. SAYILI TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİSİNE İLİŞKİN KARARININ TAHLİLİ

Arş. Gör. Elif AĞCA*

Özet

Bu çalışma Türk yüksek mahkemesi Yargıtay tarafından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisine ilişkin verilen kararın tahlilidir. Ortaklarından birinin Türk vatandaşı diğerinin ise bir yabancı olduğu Bulgaristan merkezli şirket ile bu şirketin Türk vatandaşı ortağı ile onun da ortağı olduğu bir başka şirket arasındaki hukuki ilişkiden dolayı dava edilmesine ilişkindir.

Anahtar Kelimeler: Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, MÖHUK, genel yetkili mahkeme, özel yetkili mahkeme, sebepsiz zenginleşme.

Abstract

This study is a review of judgement given by Turkish supreme court Yargıtay, dealing with the international competence of Turkish courts. The judgement is about the company centered in Bulgaria, whose one of the shareholder is a citizen of Turkey and the other is an alien, is being sued by its Turkish citizen shareholder and the companies of which he is a shareholder depending on the legal relationship, to which they are all party.

Key Words: International competence of Turkish Court, MÖHUK, generally competent court, specially competent court, unjust enrichment.

---

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı. Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-8369-0187>.

Makale Geliş Tarihi:10/05/2019 / Makale Kabul Tarihi:11/06/2019

I. KARAR METNİ

DAVACI _____ : Q. İMPORT EKSPORT

VEKİLİ _____ : Av. D. E.

DAVALILAR _____ : 1- Ü. A. ÜRÜNLERİ TİC. LTD. ŞTİ.

2- J. W. VEKİLİ: AV. M. Ç.

3- Ü. DIŞ TİC. GIDA SAN. A.Ş.

VEKİLİ _____ : Av. Ü. W.

“Taraflar arasında görülen davada Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesi’nce verilen 01.06.2006 tarih ve 2004/639 - 2006/373 sayılı kararın Yargıtayca incelenmesi davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi I. C. Y. tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, Bulgaristan vatandaşı olan Ş. A. A. ile davalı W. W. ’ın müvekkili şirketi kurduklarını, şirket merkezinin Bulgaristan’da olduğunu, müvekkilinin %55 davalının ise %45 hissesi olduğunu, deniz ürünleri ticareti ile iştigal ettiğini, davalı W. W. ’ın ortağı olduğu diğer davalı Y. V. Ür. Ltd.Şti. ve diğer davalı X. A.Ş. vasıtası ile Japonya ve Kore’ye 183.700 Dolar tutarında ihracat yaptığını, ihracatı yapılan malların bedelinin davalılar tarafından tahsil edildiği halde müvekkili şirkete aktarılmadığını ileri sürerek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 20.000 Dolar karşılığı 28.800.000.000.-TL’nin faizi ile birlikte davalılardan tahsili talep ve dava etmiştir.

Davalılar W. W. ve diğer davalı Y. V. Ür. Ltd.Şti. vekili, davacı ile belirtilen şekilde alışveriş yapıldığını ancak davacı şirkete herhangi bir borçları bulunmadığını ve 19.07.2005 havale tarihli dilekçe ile HUMK.nun 17 ve 2675 sayılı MÖHUK.un 27. maddeleri uyarınca yetki itirazında bulunarak davanın reddini talep etmiştir.

Diğer davalı şirket vekili, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, davacı şirkete davalı W. W. 'ın hissedar olduğu, taraflar arasında dondurulmuş deniz ürünlerinin ihracatına ilişkin ticari ilişki bulunduğu, HUMK'nun 17. maddesinde şirket ve cemiyetlerin ve tesislerin kendi işlerine müteallik olmak üzere azası aleyhine ikame edecekleri davaların bu şirket, cemiyet veya tesisin ikametgah addolunan mahal mahkemesinde bakılacağıın düzenlendiği, 2675 sayılı MÖHUK'un 27. maddesinde de Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları tayin edeceğinin düzenlendiği, davacı şirketin merkezinin Bulgaristan'da olduğu, HUMK'nun 17 ve 2675 sayılı MÖHUK'un 27. maddeleri uyarınca bu yetki kuralının emredici kurallardan olduğu gerekçesiyle yetki itirazının kabulü ile mahkemenin yetkisizliği nedeniyle dava dilekçesinin reddine, karar kesinleştiğinde dosyanın yetkili ve görevli PONERIE-BURGAZ yetkili mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, merkezi Bulgaristan'da olan davacı şirketçe % 45 payla ortağı bulunan davalılardan W. W. 'ın ortağı olduğu davalı şirketler üzerinden gerçekleştirilen ihracattan sağlanan gelirin davacıya aktarılmayarak davalılarca haksız biçimde alıkonulduğu iddiasına dayalı olarak davalıların yerleşim yeri mahkemesinde ikame olunan alacak istemine ilişkin olup, mahkemece yetkisizlik kararı verilmiştir.

5718 sayılı MÖHUK'un 40. maddesi hükmü uyarınca, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları tayin eder. Aynı kural yürürlükten kaldırılan 2675 sayılı MÖHUK'un 27. maddesinde de düzenlenmiştir.

Bu hüküm uyarınca, iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları milletlerarası yetki kuralları olarak da anlam ve işlev kazandığına göre, milletlerarası yetkinin varlığı, yer itibariyle yetkili bir mahkemenin bulunması şartına bağlanmıştır. Bir başka anlatımla, yer itibariyle yetkili bir mahkemenin bulunması milletlerarası yetkinin doğumu için yeterlidir. (Nomer Ergin-Devletler Hususi Hukuku-10.Bası, 2000 İst., sh.349 vd.)

Davacı şirketin Bulgaristan uyruklu olması nedeniyle uyuşmazlıkta yabancılık unsurunun bulunduğu kuşkusuzdur.

Yer itibarıyla yetkili bir Türk mahkemesinin bulunmasının milletlerarası yetkinin varlığı için gerekli ve yeterli olduğu yolundaki kuralın zorunlu sonucu olarak iç hukuk kurallarınca yer itibarıyla yetkili bir mahkemenin bulunmaması halinde Türk mahkemelerinin o davada milletlerarası yetkisinin olmadığı kabul edilmelidir. Bundan dolayıdır ki anılan Yasa'nın 47'nci (eski MÖHUK'un 31'inci) maddesine uygun olarak yabancı bir ülke mahkemesinin yetkili kılınmasının kararlaştırılmadığı hallerde yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıkların tarafı olan gerçek ve tüzel kişi Türk uyruklular bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin bulunmadığından söz edilemez. Ancak, münhasır yetki ve kamu düzeninin sözkonusu olmadığı hallerde yabancılık unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda yabancı bir ülke mahkemesinin yetkili kılınması değinilen yasa maddesi uyarınca mümkün bulunmakla birlikte Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 09.05.1984 gün ve 1982/12 - 524 Esas, 1984/522 Karar sayılı ilamında ve Dairemizin 22.05.2000 gün ve 2000/3706 - 4482, 06.03.2009 gün ve 2008/5454 Esas - 2009/2604 Karar sayılı kararlarında da belirtildiği üzere iyiniyet kuralları böyle bir halde dahi uygulama yeri bulur.

Mahkemece, davacı şirket merkezinin Bulgaristan'da olması nedeniyle iç hukukun bu konudaki normatif düzenlemesine ilişkin HUMK'nun 17. maddesinin emredici hükmü uyarınca şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili ve görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

HUMK'[n]un 17. maddesince öngörülen kesin yetki kuralının merkezi Türkiye'de bulunan ve Türk yasalarına göre kurularak faaliyet gösteren tüzel kişilere ilişkin olduğu açıktır. Yabancı bir şirketin ortağı ile veya bu şirketin ortakları arasındaki uyuşmazlıkların şirketin merkezinin bulunduğu yabancı ülke mahkemesince görülmesi gerektiği ve bu durumun Türk kamu düzenini ilgilendiren bir yetki kuralı olması hasebiyle süresinde ilk itiraz olarak ileri sürülmesi bile re'sen gözetilebileceği yolundaki yorum ve kabul yerinde değildir. Çünkü değinilen kesin yetki kuralı, yabancı uyruklu tüzel kişilerle ilgili davalarda işletilemez.

Mahiyeti açıklanan böyle bir davanın Türk uyruklu gerçek ve tüzel kişi davalıların tamamının yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde ikame edilmesinin HUMK'nun 9/1.maddesince

tanımlanan genel yetki kuralına uygun ve mahkemenin milletlerarası yetkisinin bulunduğu kabulü ile uyuşmazlığın esasına girilmek gerekirken, iç hukuk kurallarından yola çıkılarak yabancı bir mahkemenin yetkili kılınamayacağı gözden kaçırılmak suretiyle süresi içerisinde ilk itiraz olarak dahi ileri sürülmeyen ve yerleşim yeri mahkemesinde kendilerini daha iyi savunabilecekleri muhakkak olan davalılarca MK'nun 2. maddesinde öngörülen iyiniyet kuralları ile bağdaşmayan yetki itirazı konusunda yazılı olduğu gibi hüküm kurulması ve bu yapılırken milletlerarası hukukun usul ilkelerine aykırı olarak dosyanın Ponerie/Burgaz mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davacı yararına BOZULMASINA, ödediği temyiz peşin harcın isteği halinde temyiz edene iadesine, 20.02.2009 tarihinde oybirliğiyle karar verildi¹”.

II. OLAY:

A. Ortaklarından biri Bulgaristan vatandaşı Ş. A. A., diğeri davalılardan Türk vatandaşı W. W. olan, deniz ürünleri ihracatı alanında faaliyet göstermek üzere kurulan, Bulgaristan merkezli şirket, kendi ortaklarından W. W. ve onun ortağı olduğu Y. V. Ür. Ltd. Şti. ve X A.Ş. ile Japonya ve Kore'ye deniz ürünleri ihracatı yapmak üzere bir ticari ilişki kurmuş, 183.700 Dolar tutarındaki ihracat bedeli, Türkiye'de bulunan davalılarca (W. W. – Y. V. Ür. Ltd. Şti – X AŞ.) tahsil edilmesine rağmen, davacıya herhangi ödeme yapılmamıştır.

B. Davacı tarafından 2006 yılında Türkiye'de davalıların yerleşim yerinin bulunduğu Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan alacak davasında² (2004/639 E.), davalılardan W. W. ve ortağı olduğu Y.V. Ür. Ltd. Şti., davacı ile aralarındaki ticari ilişkiyi kabul etmiş, davacı tarafa bu ilişkiden doğan herhangi bir borçları bulunmadığı yönünde bir itiraz ileri sürmüştür. Davalı taraf, davanın sonraki bir

---

¹ Karar metni Lexpera Hukuk Bilgi sisteminden nakledilmiştir (12.12.2018).

² Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, T. 01.06.2006, E. 2004/639, K. 2006/373.

aşamasında da, 2675 sayılı MÖHUK'un³ 27'nci maddesi ve onun yollamasıyla 1086 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun⁴ 17'nci maddesi uyarınca, yabancılık unsuru barındıran bu davayı görmekte olan, Türk mahkemesinin yetkisine itiraz etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİNİN KARARI:

İlk derece mahkemesi yapılan yargılama sonunda, davalı tarafın yetkisizlik iddiasını kabul ederek davanın reddine; dosyanın yetkili Bulgaristan mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Mahkeme, karara esas olmak üzere gerekçesinde “*HUMK'nun 17. maddesinde şirket ve cemiyetlerin ve tesislerin kendi işlerine müteallik olmak üzere azası aleyhine ikame edecekleri davaların bu şirket, cemiyet veya tesisin ikametgah addolunan mahal mahkemesinde bakılacağına düzenlendiği, 2675 sayılı MÖHUK'un 27. maddesinde de Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini[n] iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları[na göre] tayin edil]eceğinin düzenlendiği, davacı şirketin merkezinin Bulgaristan'da olduğu, HUMK'nun 17 ve 2675 sayılı MÖHUK'un 27 maddeleri uyarınca bu yetki kuralının emredici kurallardan.*” olduğuna dayanmıştır. Yani mahkeme, yabancılık unsuru barındıran bu uyuşmazlıkta Türk mahkemelerinin yetkisini tesis eden 2675 sayılı MÖHUK'un 27'nci maddesinin havalesiyle, o dönem yürürlükte bulunan 1086 sayılı HUMK'un tüzel kişiler tarafından veya tüzel kişiler aleyhine açılacak davalar bakımından tüzel kişiliğin yerleşim yerinin⁵ mahkemesini özel yetkili kılan 17'nci maddesi gereğince davacı şirketin yerleşim yeri olan Bulgaristan mahkemelerinin yetkili olduğunu, dolayısıyla Türk mahkemelerinin yetkisiz olduğunu belirterek davanın reddine karar vermiştir.

---

3 RG., T. 22.05.1982, S. 17701.

4 RG., T. 02.07.1927, S. 622.

5 İlk derece mahkemesi ve Yargıtay tarafından yargılama yapıldığı esnada yürürlükte olan HUMK'ta 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (RG. T. 08.12.2001, S. 24607) aksine yerleşim yeri terimi yerine ikametgâh terimi kullanılmaktadır. Dolayısıyla, çalışmada HUMK'un hükümlerinin incelendiği yerlerde, ikametgâh terimi yerine TMK ile uyumlu olarak yerleşim yeri terimi kullanılacaktır.

IV. YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİNİN KARARI:

Davacı taraf, yetkisizlik nedeniyle davanın reddine ilişkin ilk derece mahkemesi kararını temyiz etmiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından yapılan temyiz incelemesi sonucunda, bozma kararı verilmiştir⁶. Daire, kararın gerekçesinde, davacı şirketin merkezinin Bulgaristan'da olması nedeniyle yabancılık unsuru taşıyan bu davanın 2675 sayılı MÖHUK'u ilga eden ve Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bakımından aynı hükmü ihtiva eden 5718 sayılı MÖHUK'un 40'inci maddesi gereğince, iç hukukun yer itibarıyla yetkilendirdiği mahkemede açılması gerektiğini belirtse de iç hukuk kurallarına göre yetkili mahkemeyi tayin eden HUMK'un 17'inci maddesinin "*merkezi Türkiye'de bulunan ve Türk yasalarına göre kurularak faaliyet gösteren tüzel kişilere ilişkin olduğunu*" vurgulayarak, bu kesin yetki kuralının mevcut uyuşmazlığa uygulanamayacağını, dolayısıyla, uyuşmazlığın MÖHUK'un havalesiyle HUMK'un düzenlediği genel yetkili mahkemede yani davalının dava açıldığı andaki yerleşim yeri mahkemesinde açılması gerektiğini, üstelik bu durumun tarafların da lehine olduğunu belirtmiştir.

V. HUKUKİ SORUNLAR:

Karar metninden açıkça anlaşıldığı üzere, ilk derece mahkemesi ile Yargıtay arasında görüş ayrılığı tek bir soruna ilişkin değildir. Kararda ilk etapta göze çarpan sorun, uyuşmazlık bakımından milletlerarası yetkili Türk mahkemesinin tespitine yöneliktir. Bu bağlamda kararın tahlili aşamasında ele alınması gereken asli sorun, somut uyuşmazlıkta Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin bulunup bulunmadığıdır. Ancak yetkili mahkemenin tespiti aşamasında, öncelikle uyuşmazlığın kaynağı olan ve davacı ile davalılar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinin tespiti ayrı bir mesele olarak ele alınmak zorundadır. Ayrıca, milletlerarası yetkili mahkemenin tespiti esnasında yine incelenmesi gereken diğer bir mesele de tabiiyet unsurunun milletlerarası yetkili mahkemenin tespitine etkisidir. Kararın tahlilinde ele alınması gereken sorunlar bunlarla sınırlı olmayıp, mahkemenin yetkisizliği iddiasına ilişkin de bazı sorunlar olduğu tespit edilmektedir. Bu sorunlar, ilk

---

⁶ Yargıtay 11. HD., T. 20.02.2009, E. 2007/12254, K. 2009/1912.

derece mahkemesi huzurunda görülmekte olan davada mahkemenin milletlerarası yetkisizliğinin nasıl ve hangi koşullar altında ileri sürülebileceği ile mahkemenin yetkisizlik kararı vermesi halinde davanın reddi kararı ile birlikte yabancı bir mahkemenin yetkisini tesis etmesinin mümkün olup olmadığıdır.

VI. HUKUKİ SORUNLARIN TAHLİLİ:

A. Davacı ve Davalı Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği

Yargıtay 11. HD'nin kararında geçen uyuşmazlık, davacı Bulgaristan merkezli şirket ile şirketin ortağı durumundaki Türk vatandaşı W. W. ve onun ortağı olduğu Y.V. Ür. Ltd. Şti ile X. A.Ş.'nin, Japonya ve Kore'ye yaptıkları su ürünleri ihracatına ilişkin ihracat bedelini davacıya ödememelerinden kaynaklanmaktadır. Karar metninden anlaşıldığı üzere, davacı şirket ile davalılar arasında şube veya acentelik gibi ticaret hukukuna ilişkin bir tacir-tacir yardımcısı ilişkisi mevcut olmayıp taraflar arasında deniz ürünleri ihracatından kaynaklanan, sebepsiz zenginleşmeye dayalı alacak ilişkisi mevcuttur. Kanaatimizce, olaydaki veriler dikkate alınarak, davacı şirket tarafından açılan davanın hukuki mahiyeti, sebepsiz zenginleşmeye dayalı bir alacak davasıdır. Türk Borçlar Kanunu'na⁷ göre, borç ilişkisinin kaynakları (TBK Birinci Kısım, Birinci Bölüm, sözleşme (TBK I. K., I. B. I. Ayrım m. 1 – 48), haksız fiil (II. Ayrım m. 49 – 76) , sebepsiz zenginleşmedir (III. Ayrım m. 77 – 82)⁸. Yargıtay kararına konu uyuşmazlık bakımından, haksız fiil kapsamında değerlendirilecek bir davranış da tespit edilemediğinden, aradaki hukuk ilişki sözleşmesel bir borç ilişkisi olabileceği gibi sebepsiz zenginleşme ilişkisi de olabilir. TBK'ya göre sebepsiz zenginleşme, “*haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleş[mektir]*”. Yani, sebepsiz zenginleşmeden bahsedebilmek için, sebepsiz zenginleşen tarafın davranışıyla bir kişinin malvarlığında fakirleşmeye (fiilen bir fakirleşme söz konusu olmasa

⁷ RG., T. 04.02.2011, S. 27836.

⁸ Kanunun öngördüğü bu ayırımın aksine, doktrinde borç ilişkisinin kaynaklarına yönelik diğer ayırımlar için bkz. **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2017, s. 115 vd.; **Hüseyin Hatemi/ Emre Gökyayla**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2017, ss. 7-9.

dahi, malvarlığının müspet gelirlerden yoksun kalması da yeterlidir) neden olurken, kendi malvarlığında bir artış meydana getirmesi şarttır⁹. Ancak, kararda belirtildiği gibi, ihracat bedelini tahsil eden davalılar, davacının payına düşen ihracat bedelini kendisine ödememişlerdir. Dolayısıyla, bu ilişkide öncelikle taraflar arasında sözleşmeye dayanan bir borç ilişkisinin bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir. Eğer taraflar arasındaki hukuki ilişki sözleşmeye dayanmıyorsa, bu takdirde davalılar söz konusu davranışları ile davacının malvarlığında fakirleşmeye neden olmasalar dahi, müspet gelirlerden mahrum kalınmasına neden oldukları için taraflar arasında bir sebepsiz zenginleşme ilişkisi olduğu tespit edilecektir.

Taraflar arasındaki ilişkinin niteliğinin tespiti, 5718 sayılı MÖHUK'un havalesiyle uygulanacak yetki kuralının belirlenmesi bakımından aşağıda detaylı olarak inceleneceği üzere önem arz etmektedir. Örneğin, taraflar arasında şube veya acentelik ilişkisinin varlığı halinde, HUMK m. 17 (Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁰ m. 14/f. I) yetkili mahkemeyi belirlerken; şube veya acentelik ilişkisi mevcut olmayıp taraflar arasında ortaklık ilişkisinden doğan ve onunla sınırlı bir uyumsuzluk mevcut ise, milletlerarası yetkili mahkeme HUMK m. 17 (HMK m. 14/f. II)ye göre belirlenecektir. Eğer taraflar arasında sayılan özellikte ilişkiler mevcut değilse, bu takdirde genel yetkili mahkemeyi düzenleyen HUMK'un 9'uncu maddesi (HMK m. 6) gereğince davalının yerleşim yeri mahkemesi, milletlerarası yetkili mahkeme olacaktır.

---

⁹ Sebepsiz zenginleşme ve koşullarına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz.; **Safa Reisoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2011, s. 267 vd.; **Ahmet M. Kılıçoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2011, s.489 vd.; **Eren**, ss. 879 – 902; ayrıca, sebepsiz zenginleşmeden doğan borcun diğer borç kaynaklarından farkı için bkz. Kılıçoğlu, s. 490 vd.; **M. Turgut Öz**, Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme: Borçlar Kanunu 61-66 Maddelerine İlişkin İçtihatlar İle, İstanbul 1990, ss. 67 – 75; **Hatemi/Gökayla**, ss. 210-222; **Nihat Yavuz**, Eski ve Yeni Borçlar Kanununa Göre Uygulamada Sebepsiz İktisap, Ankara 2011, ss. 98-100. Maddi hukuk ve usul hukuku boyutlarıyla, sebepsiz zenginleşme davasının benzer davalardan farkı için bkz. **Eren**, 869; **Öz**, ss. 62-67.

¹⁰ RG., T. 04.02.2011, S. 27836.

B. Somut Olayda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisinin Tespiti

1. Genel Kural

Türk hukukunda, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, iç hukukun yer itibariyle yetki kurallarına göre belirlenmektedir¹¹ (5718 sayılı MÖHUK m. 40). Böylelikle iç hukukta yer itibariyle yetkili bir mahkemenin bulunması, milletlerarası yetkinin de doğumuna sebep olacaktır¹². NOMER'e göre "*yer itibariyle yetkili bir mahkeme bulunmadıkça prensip olarak milletlerarası yetkili bir mahkeme de mevcut değildir*"¹³.

Bu genel kural gereği, iç hukuktaki yetki kurallarına göre belirlenen mahkemeler, yabancılık unsuru barındıran uyuşmazlıklar bakımından aynı zamanda milletlerarası yetkili mahkemeler sayılacaktır¹⁴.

¹¹ **Rona Aybay/Esra Dardağan**, Uluslararası Düzeyde Yasaların Çatışması (Kanunlar İhtilafı), B. 2, İstanbul 2008, s. 45; **Aysel Çelikel/Bahadır Erdem**, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2017, s. 543; **Ergin Nomer**, Devletler Hususi Hukuku, 2017, s. 461; **Ergin Nomer**, Milletlerarası Usul Hukuku, İstanbul 2018, s. 99; **Bilgin Tiryakioğlu**, "*Türklerin Kişi Hallerine İlişkin Davalarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi*" Prof. Dr. Tuğrul ARAT'a Armağan, Ankara 2012, s. 1141; **Mine Tan Dehmen**, "Türk Vatandaşlarının Kişi Hallerine İlişkin Davalar Bakımından 5718 sayılı MÖHUK'ta Kabul Edilen Yetki Kuralı", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Y. 33, S. 1, 2013, s. 171.

¹² Milletlerarası yetki ve ülke içi yetki kuralları arasındaki farklar için bkz. **Çelikel/Erdem**, s. 543.

¹³ **Nomer**, s. 461; **Nomer**, Milletlerarası Usul, s. 99; aynı yöndeki görüş için bkz. **Çelikel/Erdem**, s. 544; **Ceyda Süral**, "*Hukuk Muhakemeleri Kanununun Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisine İtiraz*", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, S. 100, s. 168; **Baki Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. I, İstanbul 2001, s. 633; **Bülent Çiçekli**, "*Yabancı Unsurlu Boşanma Davalarında Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi*", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2005, S. 56, s. 241.

¹⁴ Bu kuralın istisnalarından biri, 5718 sayılı MÖHUK'ta düzenlenen özel yetki kurallarının uygulandığı hallerdir. Dolayısıyla, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi belirlenirken, söz konusu talebin 5718 sayılı MÖHUK'ta düzenlenen özel yetki kurallarından birinin kapsamına dâhil olup olmadığının öncelikle tespiti gerekmektedir (**Çelikel/Erdem**, s. 545). Diğer istisnalar hakkında açıklamalar için bkz. **Çelikel/Erdem**, s. 546-547; **Nomer**, Usul, s. 122-125)

2. Yetkili Türk Mahkemesinin Tespiti

İlk derece mahkemesi ve temyiz mahkemesi kararlarının her ikisinde de, uyuşmazlığın mahiyeti yanlış tespit edilmiş olduğu için milletlerarası yetkili mahkemenin belirlenmesinde mahkemeler bazı sorunlar yaşamıştır. Her iki mahkeme de, uyuşmazlığı davacı şirket ile onun davalı sıfatını haiz Türkiye'deki şubesinin işlemlerinden veya Türkiye'deki ortaklarının ortaklık içi işlemlerinden kaynaklanan bir uyuşmazlık olarak değerlendirmektedir. Oysa ki, olayda davacı şirket ile davalılar arasında böyle bir ilişki mevcut değildir. Davahlardan sadece gerçek kişi olan W. W. davacı şirketin ortağı sıfatını taşımakta, diğer davalı tüzel kişilerin ise davacı şirket ile ne bir şube/acente ne de ortaklık ilişkisi söz konusudur. Her iki ihtimal de dikkate alındığında, ilk derece mahkemesi ve temyiz mahkemesinin yetkili mahkemenin tespitini yanlış yaptığını görmekteyiz. Bu ihtimaller dairesinde, her iki mahkeme tarafından yetkili mahkemenin tespiti aşağıda arz edildiği şekilde olmalıydı;

Yargıtay kararına konu uyuşmazlık bakımından, taraflar arasında bir şube ilişkisinin varlığı halinde, HUMK'un 17'nci maddesine (HMK m. 14) göre, şubenin işlemlerinden doğan davalarda, o şubenin bulunduğu yer mahkemesi, genel yetkili mahkeme olan tüzel kişiliğin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin yanı sıra yetkili kabul edilmektedir. Türk hukukunda kural olarak, tüzel kişilerin yerleşim yeri statülerinde aksine hüküm bulunmadıkça, işlerinin yönetildiği yerdir (TMK m. 51). Ancak, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş yabancı şirketlerin Türkiye'deki şube ve acentelikleri onların kanuni yerleşim yerleri sayıldığı için, açılacak davalarda, bu neviden şirketler açısından, şube veya acenteliğin bulunduğu yer mahkemesi, milletlerarası yetkili Türk mahkemesi olacaktır (HUMK m. 17; HMK m. 14/f. I; TTK m. 105/f. II). Doktrinde, şubenin işlemlerinden doğan davalar kapsamına şubenin yapmış olduğu hukuki işlemlerin yanı sıra, şubenin yaptığı haksız rekabet, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden doğan davaların da dâhil olduğu ifade edildiğinden¹⁵, somut olayda, davacı tarafından açılan dava sebepsiz zenginleşmeden doğan bir alacak davası ise ve davalı taraf şube

---

¹⁵ **Baki Kuru**, Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2015, s. 55.

niteliğinde ise, bu takdirde, yetkili Türk mahkemesi, şube niteliğindeki davalı tüzel kişilerin idare merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Eğer davacı şirket, şube veya acentelik ilişkisi içinde bulunmadığı davalı aleyhine, dava açılırsa, burada uyuşmazlığın, ortaklık ilişkisi ile sınırlı bir mahiyette olup olmadığı, yetkili mahkemenin tayini bakımından önem arz edecektir. Eğer davacı, ortağı sıfatını haiz davalı aleyhine, sebepsiz zenginleşmeye dayalı alacak davası açılırsa, bu durumda, yetkili mahkeme, HUMK m. 9 (HMK m. 6)'a göre belirlenecek, böylelikle, davalı gerçek veya tüzel kişinin ikametgahı mahkemesinde dava açılacaktır. Ancak, eğer davalı, ortağına karşı, ortaklık işlemleri¹⁶ ile sınırlı mahiyette bir uyuşmazlık için dava açılırsa, bu durumda, yetkili mahkeme HUMK m. 17 (HMK m. 14/f. II) uyarınca, tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi olacaktır. Üstelik, bu mahkeme, kesin yetkilidir. Yargıtay kararına konu somut uyuşmazlık, davacı ve davalılardan biri arasında mevcut ortaklık ilişkisi ile sınırlı bir işlem olmayıp, kararın içeriğinden anlaşıldığı kadarıyla sebepsiz zenginleşmeye dayalı bir alacaktır. Dolayısıyla, yargılamada HUMK m. 17 (HMK m. 14/f. II)'ye dayanarak yetkili mahkemenin belirlenmesi hukuka aykırı olmakla birlikte, HUMK m. 9 (HMK m. 6)'ya göre, davalının yerleşim yeri mahkemesi, somut uyuşmazlık bakımından milletlerarası yetkili mahkeme olmaktadır. Ancak, dikkat edilmesi gereken bir husus, birden fazla sayıda davalının varlığıdır. Bu halde de, HUMK m. 9/f. II (HMK m. 7/f. I) gereği, davalılardan bir tanesinin yerleşim yeri mahkemesi, milletlerarası yetkili kabul edilecektir. Yargıtay kararında açıkça ifade edildiği gibi, hem gerçek kişi

¹⁶ HUMK m. 17 (HMK m. 14/f. II) bağlamında Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin kabul edilebilmesi için, dava konusu uyuşmazlığın, ortaklık ilişkileri ile sınırlı olması gerekmektedir. Doktrin ve Yargıtay kararları bakımından, ortağın tüzel kişiğe karşı aıdat borcunu ödememesinden doğan uyuşmazlık (11. HD., E. 10621, K. 11294, T. 06.11.2006), şirket hisse senetlerinin kaybolması halinde yenisinin verilmesine ilişkin uyuşmazlıklar (ilgili Yargıtay kararı için bkz. **Ejder Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Şerhi, Ankara, 2012, s. 172) gibi, özetle tüzel kişi ile ortağı (veya üyesi arasında) ortaklık (veya üyelik) ilişkisinden kaynaklanan her türlü uyuşmazlık HUMK m. 17 (HMK m.14/f. II)'de belirtilen kesin yetkili mahkemede görülecektir (Detaylı açıklamalar için bkz. **Yılmaz**, ss. 168 – 173; **Ali Cem Budak/Varol Karaaslan**, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2017, s. 48, kn. 38; **Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2018, s. 218; **Baki Kuru**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Ankara 2017, s. 72).

davalının hem de tüzel kişi davalıların yerleşim yeri (tüzel kişiler için statülerindeki idare merkezi) İstanbul'dur. Dolayısıyla, davacı şirket tarafından açılacak sebepsiz zenginleşmeye dayalı iş bu alacak davasında, milletlerarası yetkili mahkeme, davalıların üçünün de yerleşim yeri olduğu İstanbul mahkemeleridir.

C. Usul Kanununa Göre Yetkisi Belirlenen Mahkemenin Sadece Türk Tabiiyetindeki Tüzel Kişileri Kapsamaması

Yargıtay 11. HD kararın gerekçesinde, ilk derece mahkemesinin yetkisizlik kararı verirken dayandığı HUMK m. 17 hükmünün, sadece Türk tabiiyetindeki tüzel kişiler için geçerli olduğunu ve bu yetki kuralının kapsamına yabancı tabiiyetteki tüzel kişilerin dâhil olmadığını ifade etmiştir.

Türk milletlerarası usul hukukunda esas, milletlerarası yetkinin tayininde rol oynayan yer itibarıyla yetki kuralları bakımından, davanın taraflarının Türk veya yabancı tabiiyetinde olmasının etkili olmamasıdır¹⁷. Bu esasın anlamı şudur, taraflardan birinin Türk vatandaşı olmasına dayanılarak Türk mahkemelerinin yetkisi tesis edilemeyeceği gibi, taraflardan birinin yabancı tabiiyetine dayanılarak da yetkili mahkemenin yetkisizliğine karar verilemeyecektir. Çift yönlü etkisi olan bu esas dolayısıyla, yetki anlaşmasıyla yabancı bir devlet mahkemesinin yetkili kılındığı haller ile yabancı bir devlet mahkemesinin münhasıran yetkilendirildiği haller hariç olmak üzere, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi belirlenirken, davanın taraflarının tabiiyeti dikkate alınmaksızın, özel kanunlardaki yetki hükümleri saklı kalmak kaydıyla, HMK'nın 6 ile 17'inci maddeleri (HUMK'un 9 ile 22'nci maddeleri) arasında düzenlenen genel ve özel yetki kuralları dikkate alınacaktır. Hal böyleyken, temyiz mahkemesinin, HUMK m. 17 (HMK m. 14/f. II)'nin yabancı tabiiyetteki tüzel kişiler hakkında uygulanamayacağı yönündeki görüşü hukuka aykırıdır.

---

¹⁷ **Nomer**, s. 461; **Nomer**, Usul, s. 99, 103; **Çiçekli**, s. 244.

D. Yetkisizlik Kararı Veren Türk Mahkemesinin Yabancı Bir Mahkemeyi Yetkili Kılamaması

İlk derece mahkemesi, süresinde yapılmamış olmasına rağmen yetkisizlik iddiasını kabul ederek davanın reddine karar verirken aynı zamanda dosyanın şirket merkezinin bulunduğu Ponerie-Burgaz (Bulgaristan) mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

Türk medeni usul hukuku bakımından, mahkemenin yetkisizliğine karar verirken dava dosyasını yetkili ve görevli mahkemeye göndermeye yetkisi varken (HMK m. 20; HUMK m. 27, 193), milletlerarası nitelikli davalar bakımından böyle bir yetkisi mevcut değildir¹⁸. Her devletin bağımsız mahkemeleri vasıtasıyla yargılama yapma hakkı, kendi egemenlik gücünden kaynaklanmaktadır¹⁹. Dolayısıyla, “hiçbir devlet, diğer bir devletin mahkemelerine yetki vermeye veya yetki izafe etmeye hak sahibi değildir”²⁰. Yargılama hakkını kendi devletinin egemenlik gücünden alan hiçbir mahkeme, yine bu hakkını kendi devletinin egemenlik gücünden alan bir başka devletin mahkemesini yetkili kılamayacaktır²¹. Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe tarafından da vurgulandığı üzere, milletlerarası yetki kuralları, “kaynağı itibarıyla milli nitelikte olduğundan, sadece ait olduğu devlet mahkemelerinin yetkisini belirtir. Bu itibarla, milletlerarası yetki kuralları, yabancılık unsuru taşıyan davaların milletlerarası alanda taksimini veya hangi

¹⁸ Nuray Ekşi, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi, İstanbul 2000, s. 191; Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman-Figanmeşe, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2013, s. 348. Bu kuralın aksi yönde verilmiş olan İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 24.04.1986 tarih ve 264 E., 202 K. Sayılı kararı için bkz. Ekşi, s. 192. Aynı yöndeki Yargıtay 10. HD., E. 1994/2751, K. 1997/5439, T. 10.07.1997 kararı için bkz. İstanbul Barosu Dergisi, C. 71, S. 4 – 5 -6, 1997, ss. 690 – 691 (aynı karara yönelik yapılan eleştiriler için bkz. Ergin Nomer, “Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri”, İBD., C. 73, S. 7 – 8 -9, ss. 628 – 640); benzer kararlar için bkz. Yargıtay 2.HD., E. 1998/938, K. 1998/3251, T. 18.03.1998 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi); Yargıtay 8. HD., E. 2013/219, K. 2013/10820, T. 10.07.2013 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

¹⁹ Nomer, Usul, s. 55.

²⁰ Nomer, s. 482; Nomer, Usul, s. 126; aynı yöndeki görüş için bkz. Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 348.

²¹ Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, 342.

devlet mahkemelerinde görüleceğini değil; münhasıran kuralın ait olduğu ülke mahkemelerinde görülüp görülemeyeceğini ifade eder"²².

Bu aşamada, Türk mahkemesinin yetkisi söz konusu değilse, mahkeme sadece yetkisizliğine karar vererek davayı reddedecektir. Ancak, ilk derece mahkemesi bu milletlerarası usul hukuku kuralını yok sayarak, yabancı bir mahkemenin yetkili olduğuna karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin vermiş olduğu bu karar, açıklanan nedenlerden dolayı hukuka aykırıdır.

E. İlk İtiraz Süresi Geçtikten Sonra Yapılan Yetkisizlik İtirazı Üzerine İlk Derece Mahkemesinin Yetkisizliğine Karar Vermesi

Davanın görüldüğü ve temyiz incelemesinden geçtiği dönemde yürürlükte olan HUMK'un 187'nci maddesinde yetki itirazı sadece bir ilk itiraz olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla, davanın görüldüğü mahkemenin yetkili olmadığı sadece esasa cevap süresi içerisinde ileri sürülmek mecburiyetindedir. Aksi takdirde, mahkeme yetkisiz olsa dahi davalı taraf, mahkemenin yetkili olduğunu kabul etmiş sayılmaktadır (HUMK m. 23; HMK m. 19)²³. İlk itiraz üzerine yapılan incelemede, mahkeme kendisini milletlerarası yetkisiz kabul ederse, bu halde, davayı yetki yönünden reddedecektir. Ancak davanın ilerleyen bir aşamasında yetki itirazı yapılırsa bu itiraz dikkate alınmayacak, itiraz süresinde yapılmadığı için davalı taraf yetkisiz olan mahkemenin yetkisini kabul etmiş sayılacaktır. Dolayısıyla, yetkisiz Türk mahkemesi yetkili hale gelerek davayı görmeye devam edecektir²⁴.

Somut olay bakımından, HUMK m.17 (HMK m. 14/II) her ne kadar kesin yetki halini düzenlese de, yukarıda arz edilen nedenlerden dolayı, uyumsuzluğa uygulanma kabiliyeti bulunmadığı, dava birden fazla davalının varlığı halinde öngörülen genel yetkili mahkemede, yani,

²² Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 342.

²³ Günümüzde yürürlükte bulunan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, bir mahkemenin yetkisi kesin yetki olarak düzenlenmiş ise bu halde yetki bir dava şartıdır (m. 114). Dolayısıyla, kesin yetki hallerinde, mahkemenin yetkisi, davanın her aşamasında re'sen dikkate alınmak zorundadır. Ancak, yine HMK'ya göre, kesin yetki söz konusu değilse, bu durumda yetkisizlik bir ilk itiraz olarak davalı tarafından esasa cevap süresi içinde ileri sürülmek zorundadır.

²⁴ Bu sonuç, usul hukukuna lex fori prensibinin hakim olmasından doğmaktadır (Detaylı açıklamalar için bkz. Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 362).

davalılardan birinin ikametgahı mahkemesinde görüleceği ve bu mahkemenin yetkisi kesin yetki olmadığı için, yetkisizlik ilk itiraz olarak ileri sürülecektir. Ancak olayda, davalı taraflarca yetki itirazı, davanın ilerleyen bir aşamasında ileri sürülmüş ve mahkeme bu itirazı dikkate alarak yetkili olmadığına karar vermiştir. Halbuki, yukarıda izah edildiği şekilde, yetki itirazının ilk itiraz olarak ileri sürülmesi gerekirken sürülmemesi, mahkemeyi yetkili hale getirmektedir. Bu yönüyle de, ilk derece mahkemesinin kararı hukuka aykırılık teşkil etmektedir.

Ayrıca temyiz mahkemesince davalının bu yetki itirazı TMK'nın 2'nci maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralına²⁵ aykırılık olarak değerlendirilmiştir. Yargıtay'a göre, genel yetkili mahkemede açılan davada, davalının Bulgaristan mahkemelerinin yetkili olduğunu ileri sürerek yetki itirazında bulunması, *“yerleşim yeri mahkemesinde kendilerini daha iyi savunabilecekleri muhakkak olan davalılarca MK'nın 2. maddesinde öngörülen iyiniyet kuralları ile bağdaşma[yan]”* bir davranıştır. Ekşi'ye göre, *“davalının Türk mahkemesinde yaptığı yetki itirazı hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise, Türk mahkemesi yetki itirazını reddederek davayı esastan incelemelidir”*²⁶. Gerçekten, Yargıtay'ın belirttiği gibi, ikametgahlarının bulunduğu yerdeki mahkemede, kendilerini daha iyi savunma imkânına sahip olan davalıların, hukuken kendilerine tanınan yetki itirazında bulunma haklarını, *“dürüstlük kuralının ihlalinin bir özel uygulanma örneği olan hakkın kötüye kullanılması”*²⁷ şeklinde ileri sürmeleri, ilk derece mahkemesinin de davalıların talebi yönünde karar vermesi hukuka aykırıdır.

VII. DEĞERLENDİRME:

1. Kanaatimizce, olaydaki veriler dikkate alınarak, davacı şirket tarafından açılan davanın hukuki mahiyeti, taraflar arasında bir sözleşme

25 Türk medeni usul hukuku ve karşılaştırmalı hukukta dürüstlük kuralının niteliği ve etkileri hakkında detaylı bilgiler için bkz. **Ramazan Arslan**, Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989.

26 Ekşi, s. 190.

27 Arslan, s. 31.

ilişkisi bulunmadığı takdirde sebepsiz zenginleşmeye dayalı bir alacak davasıdır.

2. Davanın bir sebepsiz zenginleşmeye dayalı alacak davası olarak kabul edildiği durumda, Türkiye'de milletlerarası yetkili mahkeme, davanın yabancılık unsuru taşıyor olmasından dolayı, 2675 sayılı MÖHUK m. 27 (5718 sayılı MÖHUK m. 40) gereği, iç hukukun yer itibariyle yetki kurallarına göre belirlenecek mahkemedir. İç hukukun yer itibariyle yetki kuralları, davanın görüldüğü dönemde yürürlükte olan HUMK'ta (günümüzde HMK'da) düzenlenmektedir. Bu Kanuna göre, sebepsiz zenginleşmeden doğan alacak davaları bakımından özel yetkili bir mahkeme düzenlenmediği için, dava genel yetkili mahkemede açılacaktır. Genel yetkili mahkeme ise, davalının ikametgahı mahkemesidir (m. 9/f. I; HMK m. 6), ancak birden fazla davalı bulunması halinde, davalılardan birinin ikametgahı mahkemesinde davanın açılması mümkündür (m.9/f. II; HMK m. 7/f. I). Yargıtay kararında, açıkça ifade edildiği üzere, hem gerçek kişi hem de tüzel kişi davalıların yerleşim yeri İstanbul'dadır. Dolayısıyla, bu davada milletlerarası yetkili Türk mahkemesi İstanbul mahkemeleridir.

3. İlk derece mahkemesi sıfatıyla Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan davanın ilerleyen aşamalarında, davalılarca yetki itirazında bulunularak, davanın reddi talep edilmiştir. Davanın görüldüğü dönemde yürürlükte olan HUMK'a göre, yetki itirazı ilk itirazlar arasında düzenlenmiştir. Dolayısıyla, davalılar, İstanbul Küçükçekmece mahkemesinin milletlerarası yetkili mahkeme olmadığını ilk itiraz olarak ileri sürmek zorunda olmalarına rağmen, esasa cevap süresinden sonra davanın ilerleyen aşamalarında ileri sürmüşler; ilk derece mahkemesi de davalı tarafın bu itirazını kabul ederek, davanın reddine karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin yapmış olduğu bu işlem hukuka aykırılık teşkil etmektedir.

4. İlk derece mahkemesi, süresinden sonra yapılan yetki itirazını kabul etmekle kalmamış, üstelik milletlerarası usul hukukunun genel ilkelerine aykırı biçimde, red kararında yabancı bir devlet mahkemesini de yetkili mahkeme olarak kabul ederek, davanın orada açılmasına karar vermiştir. Bu karar da hukuka aykırıdır.

5. Yargıtay tarafından temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, her ne kadar, davalının ikametgahı mahkemesinin yani İstanbul

mahkemelerinin, mevcut uyuşmazlık bakımından milletlerarası yetkili olduğu noktasında hukuka uygun bir karar olsa da, gerekçesi yönüyle hukuka aykırılık taşımaktadır. Şöyle ki, Yargıtay, taraflar arasındaki hukuki uyuşmazlığı yanlış nitelendirerek, bu bağlamda yetkili mahkemeyi yanlış tespit etmektedir. Taraflar arasında sanki bir şube veya ortaklık ilişkisi mevcutmuş gibi, 2675 sayılı MÖHUK m.27'nin havalesiyle, HUMK m. 17/f. II'nin uygulanacağını, ancak, uyuşmazlığın yabancılık unsuru ihtiva etmesinden ve anılan HUMK hükmünün kapsamına sadece merkezi Türkiye'de bulunan ve Türk kanunlarına göre kurularak faaliyet gösteren tüzel kişilerin dâhil olduğunu vurgulayarak, yetkili mahkemenin bu hükme göre, belirlenemeyeceğini ifade etmiş, bu gerekçeyle ilk derece mahkemesi kararının hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir.

6. Bu nedenlerle ve hukuki sorunların tahlili bölümünde detaylı olarak arz edilen nedenlerle, Yargıtay tarafından verilen bozma kararı kanaatimizce yerinde olup, sadece gerekçe yönünden bazı hukuka aykırılıklar taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmet M. Kılıçoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2011.
- Ali Cem Budak/Varol Karaaslan**, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2017.
- Aysel Çelikel/Bahadır Erdem**, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2017.
- Baki Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. I, İstanbul 2001.
- Baki Kuru**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Ankara 2017.
- Baki Kuru**, Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2015.
- Bilgin Tiryakioğlu**, “*Türklerin Kişi Hallerine ilişkin Davalarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi*” Prof. Dr. Tuğrul ARAT’a Armağan, Ankara 2012, ss. 1141-1165.
- Bülent Ççekli**, “*Yabancı Unsurlu Boşanma Davalarında Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2005, S. 56, ss. 239-259.
- Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman-Fıganmeşe**, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2013.
- Ceyda Süral**, “*Hukuk Muhakemeleri Kanununun Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisine İtiraz*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, S. 100, ss. 167-216.
- Ejder Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Şerhi, Ankara, 2012.
- Ergin Nomer**, “*Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri*”, İBD., C. 73, S. 7 – 8 -9, 1999.
- Ergin Nomer**, Devletler Hususi Hukuku, İstanbul 2017.
- Ergin Nomer**, Millelerarası Usul Hukuku, İstanbul 2018 (Usul olarak kısaltılmıştır.).
- Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2017.
- Hüseyin Hatemi/ Emre Gökyayla**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2017.
- M. Turgut Öz**, Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme: Borçlar Kanunu 61-66 Maddelerine İlişkin İçtihatlar İle, İstanbul 1990.

Mine Tan Dehmen, “*Türk Vatandaşlarının Kişi Hallerine İlişkin Davalar Bakımından 5718 sayılı MÖHUK’ta Kabul Edilen Yetki Kuralı*”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Y. 33, S. 1, 2013, ss. 169-211.

Nihat Yavuz, Eski ve Yeni Borçlar Kanununa Göre Uygulamada Sebepsiz İktisap, Ankara 2011.

Nuray Ekşi, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi, İstanbul 2000.

Ramazan Arslan, Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989.

Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2018.

Rona Aybay/Esra Dardağan, Uluslararası Düzeyde Yasaların Çatışması (Kanunlar İhtilafı), B. 2, İstanbul 2008.

Safa Reisoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2011.